

HIKLU

Onnettomuuksien

ehkäisyn

suunnitelma

2024

Käyttö: Pelastuslaitoksen henkilöstön ja asiakkaiden käyttöön

Käyttöalue: Helsingin kaupungin, Itä-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan pelastuslaitosten alueet.

Sisällys

1. Onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelman tarkoitus ja tavoitteet	3
2. Palvelutasopäätöksen, riskianalyysin ja ilmiöiden vaikutukset suunnitelmaan	4
3. Toimintaympäristöistä nousevat tarpeet ja niihin kohdistetut palvelut	6
4. Palveluiden kuvaus HIKLU-alueella	13
4.1. Turvallisuusviestintä	13
4.2. Valvonta	14
4.2.1. Määräaikainen valvonta.....	15
4.2.2. Ylimääräinen valvonta	16
4.3. Kemikaalivalvonta.....	17
4.4. Asiantuntijapalvelut	19
5. Palveluiden toteutus Helsingin pelastuslaitoksessa 2024	23
5.1. Turvallisuusviestintä	24
5.2. Määräaikainen valvontatoiminta sekä ohjaus ja neuvonta	27
LIITE A	31
LIITE B	32

1. Onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelman tarkoitus ja tavoitteet

Onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelmassa määritetään kokonaisuutena pelastuslaitoksen valvontatoiminta, asiantuntijapalvelut sekä turvallisuusviestintä.

Uudenmaan alueen pelastuslaitosten (HIKLU) yhteinen onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelma tukee ja kehittää palveluiden yhdenmukaista ja kustannustehokasta järjestämistä sekä riittävien voimavarojen kohdentamista oikeisiin toimenpiteisiin oikea-aikaisesti. Toiminnassa ja sen suunnittelussa otetaan entistä paremmin huomioon asiakas ja kehitetään palveluita asiakaslähtöisesti.

HIKLU-yhteistyön avaintavoitteita ovat asiakaspalvelun yhtenäistäminen Uudenmaan alueella, suuronnettomuuksiin ja vaativiin johtamistilanteisiin liittyvän suorituskyvyn parantaminen, palvelutasopäätöksen mukaisen palvelutason saavuttaminen ja työhyvinvoinnin kehittyminen muuttuvassa toimintaympäristössä. Onnettomuuksien ehkäisytyötä ohjaa erityisesti avaintavoite asiakaspalvelun yhtenäistämisestä.

Pelastuslaitoksen on pelastuslain 78§:n mukaan valvottava alueellaan pelastuslain 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista. Pelastuslain 79 §:n mukaan pelastuslaitoksen on laadittava valvontasuunnitelma valvontatehtävän toteuttamisesta. Valvonnan on perustuttava riskien arviointiin, ja sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Valvontasuunnitelmassa määritetään suoritettavat palotarkastukset ja muut valvontatoimenpiteet sekä kuvataan, miten valvontasuunnitelman toteuttamista arvioidaan. Kemikaaliturvallisuuslain 27 a § mukaisesti vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavien kohteiden valvonta voidaan myös sisällyttää valvontasuunnitelmaan. Valvontasuunnitelman tulee perustua alueen pelastustoimen palvelutasopäätökseen.

Lisäksi pelastuslaitoksen on pelastuslain 27§:n mukaan huolehdittava alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä. Tavoite on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen, varautuminen onnettomuuksien torjuntaan, asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa sekä onnettomuuksien seurauksien rajoittaminen.

Pelastustoimelle on asetettu pelastuslain 43§:ssä velvoite onnettomuuskehityksen seurantaan. Tähän kuuluvat onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehityksen seuranta. Näistä on tehtävä johtopäätöksiä, joiden perusteella on ryhdyttävä toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Toinen velvoite liittyy yhteistyöhön onnettomuuksien ehkäisyssä, josta määrätään pelastuslain 42§:ssä. Pelastuslaitosten tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa.

Onnettomuuksien ehkäisyn toimenpiteitä suunnitellaan ja kohdennetaan entistä vahvemmin riskiperusteisesti esimerkiksi hyödyntämällä ja kehittämällä Uudenmaan alueen yhteistä riskianalyysiä. Onnettomuuksien ehkäisyssä hyödynnetään palontutkinnalla tuotettua tietoa.

2. palvelutasopäätöksen, riskianalyysin ja ilmiöiden vaikutukset suunnitelmaan

Onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelma perustuu palvelutasopäätökseen, Uudenmaan pelastuslaitosten yhteiseen riskianalyysiin sekä Sisäministeriön Onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelmaan. HIKLU-alueen pelastuslaitosten palvelutasopäätökset on laadittu vuosille 2024 - 2026. Palvelutasopäätöksessä määritellään pelastuslaitoksen toiminnan tavoitteet, käytettävät voimavarat sekä tarjottavat palvelut ja niiden taso.

Palvelutason tulee vastata alueen riskejä ja uhkia, mitä varten Uudenmaan pelastuslaitokset ovat laatineet yhteistyössä riskianalyysin. Riskianalyysissa on esitetty toimintaympäristön kuvaus sekä siinä tapahtuneet ja ennustettavat muutokset ja muutosvoimat, onnettomuustilastojen ja asiantuntija-arvioiden perusteella tunnistetut keskeiset uhkat ja riskit, joihin pelastuslaitosten tulee varautua sekä arvio palvelutasosta suhteessa riskianalyyseissa tunnistettuihin riskeihin. Osana riskianalyysityötä on tunnistettu Uudenmaan erityistä tarkastelua vaativat kohteet ja näihin kohdistuvat onnettomuuksien ehkäisyn toimenpiteet on määriteltä pelastuslaitoskohtaisissa osioissa.

Uudenmaan pelastuslaitoksilla on käytettävissään useita erilaisia riskienhallinnan keinoja, joilla toimintaympäristön uhkiin ja riskeihin vastataan. Osa keinoista on ennaltaehkäiseviä ja niillä pyritään ensisijaisesti vähentämään onnettomuuksien lukumäärää sekä varautumaan onnettomuuksiin ja minimoimaan niiden seurausvaikutuksia etukäteen. Näillä onnettomuuksien ehkäisyn toimenpiteillä tuetaan yksittäisten ihmisten, yhteisöjen ja yhteiskunnan toimijoiden omatoimista varautumista sekä parannetaan heidän valmiuksiaan huolehtia ja ottaa vastuuta omasta ja ympäröivän yhteiskunnan turvallisuudesta.

Keskeiset havainnot yleisestä toimintaympäristöstä liittyvät väestörakenteen muutokseen, teknologian kehitykseen, sään ääri-ilmiöiden ja niiden aiheuttamien seurausvaikutusten lisääntymiseen, julkisen talouden heikkenemiseen, eriarvoistumiseen sekä turvallisuusympäristön muutokseen.

HAVAINTO	PALVELUTARVE TAI -SUOSITUS
Ikääntyneiden ja vieraskielisten osuus väestöstä kasvaa.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Järjestö- ja viranomaisyhteistyön lisääminen 2. Turvallisuusviestinnän kielivalikoiman ja selkokielisyyden lisääminen
Teknologian kehitys	<ol style="list-style-type: none"> 1. Henkilöstön suorituskykyvaatimusten määrittäminen ja osaamisen kehittäminen 2. Toiminnan jatkuvuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa 3. Teknologian hyödyntäminen palveluiden kehittämisessä
Ilmastonmuutos ja sään ääri-ilmiöt	<ol style="list-style-type: none"> 1. Viestintään panostaminen 2. Väestön omatoimisen varautumisen valmiuksien parantaminen
Julkisen talouden heikkeneminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Resurssien tarkempi kohdentaminen, tiedolla johtaminen korostuu 2. Digitaalisten palveluiden kehittäminen 3. Viranomaisyhteistyön kehittäminen
Sosiaalisen ja yhteiskunnallisen eriarvioistumisen kasvu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Viranomaisyhteistyön kehittäminen 2. Palontutinnan tietojen järjestelmällinen hyödyntäminen riskianalysityössä, toiminnan suunnittelussa ja oman toiminnan kehittämisessä 3. Turvallisuusviestinnän kohdentaminen
Muuttunut turvallisuusympäristö	<ol style="list-style-type: none"> 1. Väestön resilienssin tukeminen aktiivisella turvallisuusviestinnällä sekä turvallisuuskoulutuksilla 2. Kriittisen infrastruktuurin toimintavarmuuden tukeminen yhteistyössä toiminnanharjoittajien kanssa
Suuronnettomuuksien ja häiriötilanteiden riski on aiempaa korkeampi ja ne toteutuessaan haastavat Uudenmaan pelastuslaitosten suorituskyvyn	<ol style="list-style-type: none"> 1. Turvallisuusviestinnässä on tärkeä ottaa huomioon eroavaisuudet kaupunkilaisten sekä maaseudulla asuvien omatoimisessa varautumisessa 2. Resurssien tarkempi kohdentaminen, tiedolla johtaminen korostuu

3. Toimintaympäristöistä nousevat tarpeet ja niihin kohdistetut palvelut

Rakennettu ympäristö

Rakentaminen keskittyy Uudellamaalla taajamakeskuksiin ja erityisesti pääkaupunkiseudulle. Väestönkasvun paine ja kaupungistuminen pakottavat löytämään uusia keinoja asuntotuotannon, palveluiden ja toimitilojen lisäämiseksi. (1)

Korkeaa ja matalaa rakentamista sekä asuin- ja julkisia tiloja yhdistelevät, haastavat kaupunkirakentamisen kohteet yleistyvät kasvukeskuksissa, jotka sijaitsevat liikenneväylien läheisyydessä. (2) Myös teknologinen kehitys asettaa uudenlaisia haasteita rakentamisen turvallisuudelle. Ekologinen rakentaminen ja ekologisten materiaalien käyttäminen lisääntyvät.

Ilmastonmuutos lisää sään ääri-ilmiöiden toistuvuutta ja kuormitusta kaupunkiympäristössä. (3)

Pelastuslaitosten riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että turvallisuuskäkökulma huomioidaan suunnittelussa ja rakentamisessa.

Riskit	Riskiin vaikuttavat trendit	Palvelutarve ja -suositus
Rakennuspalot	<p>Haastavan kaupunkirakentamisen kohteet yleistyvät.</p> <p>Uudet teknologiset ratkaisut lisääntyvät (esim. aurinkopaneelit, sähköautot).</p> <p>Ekologiset rakennusmateriaalit lisääntyvät.</p> <p>Tiheä kaavoittaminen ja haastava kaupunkirakentaminen voivat lisätä onnettomuuspaikan saavuttamisen haasteellisuutta.</p>	<p>Haastavat kohteet sekä teknologian ja rakentamisen kehitys tulee huomioida annettaessa asiantuntijalautuntoja uudis- ja korjausrakentamisessa.</p> <p>Pelastustoiminnan edellytysten varmistaminen rakentamisen ja maankäytön suunnittelun ohjauksella.</p> <p>Pelastuslaitoksen ohjeista tiedottaminen ja sisällön kouluttaminen eri sidosryhmille.</p>
(Hulevesitulvat) Kaupunkitulvat ja myrskyvahingot	Sään ääri-ilmiöiden toistuvuus lisääntyy ja vaikutukset voivat olla merkittävämpiä.	Kaupunkitulvat, tuulen aiheuttamat vauriot ja muut häiriötilanteet tulee minimoida kaavoituksessa ja uudisrakentamisessa.

Asuminen

Uudellamaalla asuu vuonna 2022 noin 1,73 milj. asukasta (4). Väestö on keskittynyt pääkaupunkiseudulle, ympäryskuntiin ja taajamiin, muilta osin Uudenmaan alue on harvaan asuttua maaseutua. Kaupunkialueilla ja taajamissa erityisesti kerrostaloasuminen on yleistä. (5)

Suomessa 90 % tapaturmaisista kuolemista tapahtuu asunnoissa ja vapaa-aikana, mutta tapaturmakuolleisuus vähentyy tasaisesti. (6) Aiempaa suurempi osa työstä ja opiskelusta tapahtuu kotoa käsin ja oleskelu kotona on lisääntynyt. (7)

Ikääntyneet henkilöt asuvat yhä pidempään kotona ja toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden kotihoito yleistyy. Vieraskielisten osuus väestöstä kasvaa, mikä tulee huomioida palveluiden saavutettavuudessa. Myös asuinalueiden eriarvoistumista on havaittu erityisesti pääkaupunkiseudulla. (8)

Teknologian kehitys on keskeisessä roolissa myös asumisen turvallisuudessa. Paloturvallisuuteen vaikuttavat esimerkiksi täyssähköisten kulkuvälineiden, aurinkopaneelien ja litiumakut yleistyminen. (9)

Pelastuslaitosten riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että asuinympäristöt ovat turvallisia ja jokaisella on edellytys huolehtia turvallisuudestaan.

Riskit	Riskiin vaikuttavat trendit	Palvelutarve ja suositus
Asuinrakennuspalot	<p>Tyypillisimmin syynä ihmisen toiminta. Toimivat palovaroittimet puuttuvat yli puolesta paloasunnoista.</p> <p>Rajoittunut toimintakyky ikääntyvillä ja erityisryhmillä voi lisätä syttymän todennäköisyyttä ja seurausten vakavuutta.</p> <p>Vieraskielisen väestön määrä kasvaa ja heidät tavoitetaan muuta väestöä heikommin.</p> <p>Uudenlainen teknologia kodeissa lisääntyy. Energiakriisi lisää tulisijojen ja muiden vaihtoehtoisten lämmittimien käyttöä ja polttoaineiden varastoja kasvatetaan.</p>	<p>Asiakkaiden neuvonta, päivystävä palotarkastaja, sidosryhmäyhteistyö.</p> <p>Turvallisuuskoulutus ja turvallisuusyhteistyö.</p> <p>Asuinrakennusten paloturvallisuuden itsearviointi ja valvontakäynnit. Nuohousvikailmoitusten sekä asuntojen riski-ilmoitusten käsittely.</p> <p>Turvallisuusviestintä selkokielellä sekä yleisimmillä alueen vierailia kielillä.</p>
Tapaturmat	Ikääntyvien asuttaminen kotona voi lisätä tapaturmien todennäköisyyttä.	Viranomais- ja sidosryhmäyhteistyö, turvallisuuskoulutus ja viestintä.
Muuttunut turvallisuusympäristö	Tahtotila väestönsuojien kunnossapitoon ja omatoimiseen varautumiseen kasvaa.	Asuinrakennusten paloturvallisuuden itsearviointi ja valvontakäynnit. Turvallisuusviestintä. Sidosryhmäyhteistyö.

Työ

Uudellamaalla on noin 770 000 työpaikkaa, joista jopa noin 600 000 sijaitsee pääkaupunkiseudulla. Työpaikkojen määrässä on havaittavissa nouseva trendi. (5)

Etätyö on lisääntynyt korona-pandemian myötä ja trendinä ovat myös työskentelytilat, joissa henkilöt vaihtuvat jopa päivittäin. (7) Erilaisten työntekomuotojen lisääntyminen ja työn rakenteiden muuttuminen vaikuttavat siihen, keitä työtiloissa oleskelee ja millaiset heidän turvallisuustaitonsa ovat.

Pelastuslaitosten riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että työympäristöt ovat turvallisia ja niiden turvallisuudesta osataan huolehtia omatoimisesti.

Riskit	Riskiin vaikuttavat trendit	Palvelutarve ja -suositus
Rakennuspalot	<p>Muissa kuin asuinrakennuksissa sattuneista rakennuspalloista noin 45 % on tilastojen mukaan ihmisen toiminnasta ja hieman yli 25 % koneen tai laitteen viasta aiheutuneita. Yleisimmät syyt rakennuspalloissa olivat tahallisesti sytytetty palo (noin 15 %) sekä sähkölaitteen vika (noin 12 %), ja rakennuspalovaaroissa sähkölaitteen tai koneen vika/häiriö (yhteensä noin 40 %). (5)</p> <p>Toimivat palovaroittimet puuttuvat 85% rakennuspalloissa tai rakennuspalovaaroissa, jotka tapahtuvat muissa kuin asuinrakennuksissa.</p> <p>Alkusammutusta yritetään keskimäärin vain noin kolmasosassa rakennuspalloista, jotka tapahtuvat muissa kuin asuinrakennuksissa.</p> <p>Etätöön määrä on lisääntynyt, jonka vuoksi etätöypisteen turvallisuusasioiden huomioiminen ja oma turvallisuusosaaminen on tärkeää. Etätööntekijöiden poissaolo työpaikalta korostaa jokaisen (lähi-)työpaikalla työskentelevän vastuuta olla omalta osaltaan turvallisuustietoinen ja -taitoinen työpaikan turvallisuusasioista.</p> <p>Vieraskielisen väestön osuus sekä henkilöstön vaihtuvuus haastaa työympäristössä turvallisuusasioihin liittyvää perehdytystä sekä turvallisuusosaamisen varmistamista ja ylläpitoa.</p>	<p>Määräaikaisessa valvonnassa annetaan ohjausta ja neuvontaa omatoimisesta varautumisesta. Valvonnan riskiperusteinen suunnittelu sekä tarkastusten kohdentaminen.</p> <p>Huomioidaan monipaikkaiseen työhön liittyvät turvallisuushaasteet palveluntuotannossa.</p> <p>Tarvittaessa työympäristöihin kohdistetut turvallisuuskoulutukset selkokielellä sekä lisäksi turvallisuusviestintä yleisimmillä alueen vierailu kielillä.</p>
Vaarallisten aineiden onnettomuudet	<p>Syynä tyypillisesti ihmisten huolimattomuus tai teknisen laitteen pettäminen (bensiniin ylitäytöt sekä teollisuuslaitosten häiriöt). (5)</p>	<p>Kemikaalivalvonta.</p> <p>Vaarallisten aineiden onnettomuuksien riskiperusteinen huomiointi omatoimisessa varautumisessa.</p>

Varhaiskasvatus ja opiskelu

Esi- ja perusopetuksen kautta voidaan tavoittaa Uudellamaalla käytännössä lähes 100 % lapsista. Vieraskielisten oppilaiden lisääntyminen aiheuttaa uudenlaisia haasteita turvallisuusviestinnän ja –koulutuksen toteuttamiselle ja saavutettavuudelle.

Asuinalueiden alueellisen eriytymisen on todettu vaikuttavan oppimisenestykseen. (14) Palveluiden suunnittelussa tulee huomioida turvallisuuskasvatuksen saavutettavuuden yhdenvertaisuus kaikille lapsille ja nuorille. Oppiminen tapahtuu aikaisempaa useammin avoimessa ympäristössä (15), mikä aiheuttaa haasteensa oppilaitosten paloturvallisuudelle.

Yli puolet Uudellamaalla tapahtuvista koulu- ja päiväkotipaloista on ihmisen toiminnasta aiheutuneita, suurin osa tahallaan sytytettyjä. Koulupalojen määrät vaihtelevat runsaasti vuosittain, mutta trendi on laskeva. (16)

Pelastuslaitosten riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa oppilaitosten turvallisuus sekä kasvattaa lasten ja nuorten turvallisuustietoja ja -taitoja läpi opintopolun.

Riskit	Riskiin vaikuttavat trendit	Palvelutarve ja suositus
Rakennuspalot	Avoimien oppimisympäristöjen vaikutus palo- ja poistumisturvallisuuteen. Luvaton sytyttely ja tahallaan aiheutetut tulipalot ovat merkittävä syy koulupaloissa. Trendi on kuitenkin laskeva.	Kohdennettu ja kattava turvallisuusviestintä sekä turvallisuuskoulutus opintopolun eri vaiheissa. Sytyttelyyn puuttuminen turvallisuuskasvatuksella ja viranomaisyhteistyöllä. Yhteistyö kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa. Valvontakäynnit.
Tapaturmat	Lapsilla yleisimpiä sairaalahoitoa vaativia tapaturmia ovat kaatuminen, putoaminen ja liikuntavammat. Kuolemien taustalla ovat yleisimmin tieliikenneonnettomuudet ja myrkytykset. Kouluun liittyvät tapaturmat sattuvat pääosin välitunneilla, liikunnassa sekä koulumatkoilla. (17) (23)	Kohdennettu ja kattava turvallisuusviestintä sekä turvallisuuskasvatus opintopolun eri vaiheissa.
Syrjäytymisestä aiheutuvat yhteiskunnalliset riskit	Sosiaalisen ja yhteiskunnallisen eriarvoistumisen kasvu.	Riskiryhmien ja ilmiöiden tunnistaminen. Moniviranomaisyhteistyö. Hyvinvointialueen toimialojen yhteistyö.

Vapaa-aika

Uudellamaalla on useita suuria yleisötapahtuma-paikkoja ja vapaa-ajan palveluihin panostetaan. Sään ääri-ilmiöt aiheuttavat erityistä riskiä yleisötapahtumien tilapäisiin rakenteisiin sekä laajojen alueiden aluesuunnitteluun.

Tapaturmaisia kuolemia tapahtuu eniten kotona ja vapaa-ajalla. Kansallisesti yleisimmät syyt vapaa-ajan tapaturmissa liikunnan parissa loukkaantumisen lisäksi ovat kaatuminen, kompastuminen, liukastuminen tai matalalta putoaminen. (19)

Vapaa-ajalla tapahtuva matkailu on selkeästi lisääntymässä ja Uudellamaalla kirjattiin 7,2 miljoonaa maksullista yöpymistä vuonna 2022. (24)

Pelastuslaitosten riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa tapahtumien turvallisuus yhdessä muiden toimijoiden kanssa sekä vaikuttaa ihmisten asenteisiin ja vapaa-ajan käyttäytymiseen.

Riskit	Riskiin vaikuttavat trendit	Palvelutarve ja suositus
Kaupunkitulvat ja myrskyvahingot	Sään ääri-ilmiöt lisääntyvät. (8)	Pelastuslaitoksen ohjeista tiedottaminen ja sisällön kouluttaminen eri sidosryhmille. Valvontakäynnit ja asiakaslähtöinen turvallisuusviestintä yhteistyössä muiden viranomaisten ja turvallisuustoimijoiden kanssa. Yhteistyö kaupunkisuunnittelun ja kaavoituksen kanssa.
Maastopalot	Sään ääri-ilmiöt lisääntyvät. (8)	Turvallisuusviestintä.
Tapaturmat	Tapaturmaisten kuolemien määrässä on havaittavissa laskeva trendi pitkällä aikavälillä, mutta tapaturmakuolleisuus on EU:n kolmanneksi korkein. (6)	Moniviranomaisyhteistyö vapaa-ajan toimijoiden kanssa. Turvallisuusviestintä.
Isojen massa-tapahtumien suuri määrä		Yhteistyö tapahtumatoimialan ja -toimijoiden kanssa. Yleisötapahtumien valvonta sekä ohjaus, neuvonta ja muut laakisäätöiset palvelut (esimerkiksi pelastussuunnitelmien kommentointi).

Liikenne

Pääkaupunkiseutu sekä siihen liittyvät kasvuvyöhykkeet sijaitsevat pääradan, kehäradan sekä metroverkon varrella. Työmatkaliikennettä kulkee pääkaupunkiseudulle myös Uudenmaan rajojen ulkopuolelta. (5) Vuoteen 2030 mennessä liikennemäärien on ennustettu edelleen kasvavan 34 %. (20) Uudellamaalla sijaitsee myös Suomen suurin lentokenttä sekä vilkasliikenteisiä satamia.

Työmatkaliikenne aiheuttaa piikin onnettomuusmäärien vuorokausivaihtelussa, mutta onnettomuudet aiheuttavat ruuhka-aikoina harvemmin henkilövahinkoja ja vaativat vähemmän pelastustoiminnan resurssia. (16) Pelastustoiminnan tehtävissä kirjattavista vakavista henkilövahingoista valtaosa kirjautuu liikenneonnettomuuksissa, mutta henkilövahinkojen määrässä on Uudellamaalla laskeva trendi. (5)

Liikenteessä yleistyvät teknologian kehittyessä uudenlaiset liikkumismuodot, kuten täyssähköiset autot ja –potkulaudat, jotka aiheuttavat uudenlaisia riskejä liikenteessä.

Pelastuslaitosten riskienhallinnan tavoitteena on vaikuttaa liikennekäyttäytymiseen ja turvalliseen toimintaan onnettomuuspaikalla.

Riskit	Riskiin vaikuttavat trendit	Palvelutarve ja suositus
Liikenneonnettomuudet	<p>Vakavia henkilövahinkoja aiheuttavien liikenneonnettomuuksien määrä vähenee Uudellamaalla. (5)</p> <p>Enemmistö suomalaisista kokee osaavansa toimia onnettomuuspaikalla, mutta vain kolmasosa arvelisi osaavansa antaa ensiapua. Enemmistö ei ole koskaan joutunut toimimaan onnettomuuspaikalla. (21)</p> <p>Liikenneonnettomuuksiin liittyy aina myös lisäonnettomuuksien riski ja pelastajien työturvallisuusriski. Hälytysajo on myös itsessään aina liikenneturvallisuusriski.</p>	<p>Kohdennettu turvallisuusviestintä ja –koulutus toimimisesta onnettomuuspaikalla.</p> <p>Pelastustoiminnan edellytysten varmistaminen.</p> <p>Valvontakäynnit liikenteen ja liikkumisen kannalta merkittäviin kohteisiin.</p> <p>Ohjaus ja neuvonta pelastusviranomaisen toimivallan piirissä olevista asioista.</p> <p>Sidosryhmä- ja viranomaisyhteistyö.</p>

4. Palveluiden kuvaus HIKLU-alueella

Kappaleessa 4 on kuvattu HIKLU-pelastuslaitoksilla toteutettavat onnettomuuksien ehkäisyn palvelut, joilla pyritään saavuttamaan tavoiteltu palvelutaso. Palvelut on jaettu neljään eri osa-alueeseen: Turvallisuusviestintä, valvontatoiminta, kemikaalivalvonta ja asiantuntijapalvelut. Toimintaympäristön kuvauksessa mainittujen riskien lisäksi näillä palveluilla hallitaan ns. päivittäisistä onnettomuuksista aiheutuvia riskejä.

4.1. Turvallisuusviestintä

Turvallisuusviestinnällä tarkoitetaan toimenpiteitä, jolla pyritään parantamaan ihmisten ja organisaatioiden turvallisuusosaamista, -asenteita ja -käyttäytymistä. Turvallisuusviestintää voidaan tehdä useilla erilaisilla keinoilla, kuten neuvonnalla, koulutuksella tai mediaviestinnällä. Turvallisuusviestintää toteutetaan sekä erillisinä toimenpiteinä että integroituna muuhun pelastuslaitoksen palvelutuotantoon.

Turvallisuusviestinnän tavoitteena on, että ihmiset ja organisaatiot kykenisivät:

- tunnistamaan riskejä
- ehkäisemään onnettomuuksia ennalta
- varautumaan erilaisiin onnettomuuksiin ja häiriötilanteisiin
- toimimaan oikealla tavalla onnettomuuden tai häiriötilanteen sattuessa
- toipumaan tapahtuneista onnettomuuksista tai häiriötilanteista

Turvallisuusviestinnän toteuttaminen perustuu pelastuslain 379/2011 27§:ssä pelastuslaitokselle asetettuun tehtävään.

Turvallisuuskasvatus

Turvallisuuskasvatus on opetusta ja ohjausta, jolla pyritään kehittämään lasten ja nuorten turvallisuustietoja, -taitoja ja -asenteita.

Turvallisuuskoulutus

Pelastuslaitoksen turvallisuuskoulutus on suunnitelmallista ja kohdennettua opetusta ja ohjausta, jolla pyritään aikuisten turvallisuustietouden ja -osaamisen kehittämiseen.

Neuvonta ja opastus

Turvallisuusneuvonnalla tarkoitetaan pelastuslaitoksen jokaiseen virkatehtävään kuuluvaa neuvontatyötä, joka yleensä kohdistuu yksittäiseen ihmiseen tai ihmisjoukkoon. Turvallisuusneuvonta on satunnaista, lyhytaikaista ja asiakaslähtöisestä tarpeesta annettavaa neuvontaa. Turvallisuusneuvontaa voidaan antaa esimerkiksi puhelimen ja sähköpostin välityksellä, palotarkastuskäynnin yhteydessä, kohdetutustumisilla, tarkkailtaessa turvallisuusharjoituksia tai erillisellä neuvontakäynnillä, jota ei katsota tarkastuskäynniksi tai koulutustilaisuudeksi. Pientalojen ja ta-loyhtiöiden paloturvallisuuden itsearviointia tuetaan opasmateriaaleilla ja muulla neuvonnalla.

Mediaviestintä

Mediaviestintä tarkoittaa turvallisuusaiheisten viestien välittämistä erilaisilla media- ja joukkoviestimillä (radio, tv, elokuvat, www-sivut, lehdistö, sosiaalinen media, sähköiset ja paperiset tiedotteet sekä muut vastaavat menetelmät). Lisäksi joukkoviestinnällä tarkoitetaan esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa vaikuttamista. Massaviestintä voi olla koko alueen väestöä koskevaa yleistä turvallisuusasioiden informoimista tai se voi kohdistua johonkin rajatumpaan kohderyhmään. Massaviestintää voidaan käyttää myös sellaisten pelastusturvallisuuteen vaikuttavien uusien ilmiöiden ja havaintojen esilletuomisessa ja näiden aiheuttamien negatiivisten vaikutusten ennaltaehkäisemissä.

Yleisötilaisuuksissa toteutettava turvallisuusviestintä

Yleisötilaisuuksilla tässä yhteydessä tarkoitetaan ennalta suunniteltuja tapahtumia, joissa osallistujien osallistuminen on pääosin vapaaehtoista ja oma-aloitteista. Turvallisesti osallistujia määrällisesti paljon. Yleisötilaisuuksien turvallisuusviestinnällä pyritään vaikuttamaan mielikuviin ja herättämään turvallisuusajattelua. Yleisötilaisuuksien luonteen perusteella pyritään ja pystytään viestimään suurelle määrälle osallistujia pieni tarkoin valittu aihealue ja välittämään osallistujille turvallisuustietoja, -ohjeita ja -neuvoja.

4.2. Valvonta

Valvontatoiminnan tavoitteena on edistää hyvää turvallisuuskulttuuria alueella ja vähentää onnettomuuksista aiheutuvia omaisuus- ja henkilövahinkoja. Tavoitteena on valvoa, että rakennusten omistajat ja haltijat sekä toiminnanharjoittajat noudattavat pelastuslaissa määritettyjä velvollisuuksia. Valvontatoiminnalla pyritään myös varmistamaan pelastustoiminnan ja ensihoidon toimintaedellytykset onnettomuustilanteessa. Valvontatoiminta sisältää pelastuslain mukaiset valvontatehtävät, kuten palotarkastukset ja asiakirjavalvonnan.

4.2.1. Määräaikainen valvonta

Määräaikaisessa valvonnassa valvotaan pelastuslain 2 ja 3 luvuissa säädettyjen yleisten ja rakennuksen omistajaa ja haltijaa sekä toiminnanharjoittajaa koskevien velvoitteiden noudattamista. Pelastusviranomaisen valvoo myös kemikaaliturvallisuuslain mukaista kemikaalien vähäiseen teolliseen käsittelyyn ja varastointiin sekä kemikaalien säilytykseen liittyviä velvoitteita.

Vastuu kohteen turvallisuudesta on aina kohteen omistajalla ja haltijalla sekä toiminnanharjoittajalla. Valvonnan tavoitteena on myös tukea neuvonnan ja ohjauksen keinoin toimijan omatoimista varautumista ja turvallisuuskulttuuria sekä korostaa kohteen omatoimisen varautumisen merkitystä turvallisuuden parantamisessa.

Määräaikainen valvonta suoritetaan tyypillisesti pistokoeluontoisella tarkastuskieroksella, asiakirjavalvonnalla sekä asiakkaan kanssa turvallisuusasioista keskustelemalla. Valvontaa voidaan perustellusta syystä toteuttaa myös pelkkien asiakirjojen perusteella suoritettavana asiakirjavalvontana.

Valvottavat kohteet on jaettu kohdeluokkiin niiden pääasiallisen käyttötavan ja toiminnan mukaan. Luokituksessa on hyödynnetty tietoa myös erityyppisten kohteiden omaisuus- ja henkilövahinkoriskeistä.

Määräaikaisen valvonnan perusteella laaditaan pöytäkirja. Kohteiden määräaikaisvalvonnan yhteydessä havaittuja puutteita valvotaan joko asiakirjavalvontana tai jälkivalvontakäynnillä kohteessa.

Asuinrakennusten valvonta

Pelastuslain 2 ja 3 luvun velvoitteet koskevat myös asuinrakennusten omistajia, haltijoita ja toiminnanharjoittajia. Valvontaa suoritetaan tarvittaessa asiakirjavalvontana asuinrakennusten paloturvallisuuden itsearviointilomakkeen perusteella tai valvontakäynnin. Asukkaille kohdennetaan myös turvallisuusviestintää, jonka avulla pyritään korostamaan asukkaiden omaa vastuuta turvallisuudestaan ja tarjoamaan keinoja sen edistämiseksi.

Poistumisturvallisuusselvitysten käsittely

Pelastuslain 18§:n mukaan toiminnanharjoittajalla hoitolaitoksissa, palvelu- ja tukiasumisessa ja muissa näihin verrattavissa kohteissa on velvollisuus huolehtia asukkaiden ja hoidettavien mahdollisuudesta poistua turvallisesti tulipalossa tai muussa vaaratilanteessa.

Pelastuslaitos valvoo edellä mainittujen kohteiden poistumisturvallisuuden tasoa valvontakäynneillä sekä arvioimalla toiminnanharjoittajan laatimaa poistumisturvallisuusselvitystä. Toiminnanharjoittaja voidaan myös velvoittaa toteuttamaan

poistumiskoe poistumisjärjestelyjen toimivuuden ja poistumiseen kuluvan ajan todentamiseksi.

Poistumisturvallisuusselvitys tulee laatia ennen toiminnan aloittamista ja päivittää vähintään kolmen vuoden välein, tai kun toiminnassa tai tiloissa tapahtuu poistumisturvallisuuteen vaikuttavia muutoksia. Uudisrakentamisen yhteydessä rakentamismääräysten mukainen turvallisuusselvitys lähökohteisesti korvaa poistumisturvallisuusselvityksen.

Mikäli selvityksen perusteella arvioidaan, ettei kohteen poistumisturvallisuus täytä pelastuslain 18 §:n vaatimusta, toiminnanharjoittaja voidaan velvoittaa laatimaan poistumisturvallisuuden parantamisen toteuttamissuunnitelma. Suunnitelmassa määritellään toimenpiteet ja aikataulu, joilla toiminnanharjoittaja kehittää kohteen poistumisturvallisuutta. Tarvittaessa pelastusviranomainen voi antaa toiminnanharjoittajalle myös korjausmääräyksen esimerkiksi paloteknisen suojaustason parantamisesta poistumisturvallisuuden takaamiseksi.

4.2.2.Ylimääräinen valvonta

Pelastusviranomainen voi harkintansa perusteella tehdä valvontaa kohteisiin esimerkiksi riski-ilmoitusten perusteella. Riski-ilmoitukset voivat tulla esimerkiksi alueen asukailta, toiminnanharjoittajilta tai muilta viranomaisilta. Pelastusviranomainen voi kohdentaa valvontaa myös muiden ilmoitusten, omien havaintojensa tai pelastuslaitoksessa valittujen teemojen mukaisesti.

Ilmoitus ilmeisestä palonvaarasta tai onnettomuusriskistä

Jos viranomainen havaitsee virkatoimiensa yhteydessä tai muutoin saa tietää asunnossa tai rakennuksessa ilmeisen palonvaaran tai muun onnettomuusriskin, tulee heidän ilmoittaa asiasta pelastuslaitokselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös kuntaa, muuta julkisyhteisöä ja näiden palveluksessa olevaa henkilöstöä sekä hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa toiminnanharjoittajaa ja tämän palveluksessa olevaa henkilöstöä.

Valvonnan suorittamiseksi valitaan tarkoituksenmukainen valvontakeino, yleensä paikan päällä tehtävä palotarkastus. Ilmoituksesta riippuen asia voidaan joissakin tapauksissa käsitellä myös asiakirjojen perusteella tai neuvonnan ja ohjauksen keinoin. Korjaustoimenpiteiden suorittamista valvotaan tavanomaisin jälkivalvontamenettelyin.

Yleisötapahtumat

Pelastusviranomaisen valvoo yleisötapahtumien palo- ja henkilöturvallisuutta sekä tapahtumanjärjestäjän omatoimista varautumista ja pelastussuunnitelman laadintaa. Pelastussuunnitelmavelvoitteisten tapahtumien pelastussuunnitelmat arvioidaan. Lisäksi pelastussuunnitelman laadintaan ja tapahtuman turvallisuusjärjestelyihin liittyen annetaan neuvontaa ja ohjausta. Tapahtumaan suoritetaan tarvittaessa valvontakäynti.

Tapahtuman ollessa erityisen suuri tai muuten järjestelyiltään poikkeava, pelastusviranomaisen pyrkii neuvomaan ja ohjaamaan tapahtumajärjestäjää jo suunnitelluvaiheessa, jotta pelastustoiminnan edellytysten ja omatoimisen varautumisen asianmukaisesta toteutumisesta voidaan varmistua.

Yleisötapahtumiin suoritetaan valvontakäyntejä riskiperusteisesti. Pelastusyksikkö ja ensihoito osallistuvat tarvittaessa valvontakäynnille. Lisäksi suurissa ja poikkeavissa tapahtumissa tehdään tarvittaessa tapahtuma-aikaista valvontaa.

Tilapäismajoitus

Tilapäismajoitusten osalta valvotaan toiminnan palo- ja henkilöturvallisuutta sekä rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan omatoimista varautumista ja pelastussuunnitelman laadintaa.

Kohteisiin, joissa järjestetään tilapäismajoitusta, suoritetaan ilmoituksen perusteella asiakirjavalvontaa, ja tarvittaessa kohteeseen suoritetaan palotarkastus turvallisen majoittumisen edellytysten tarkastamiseksi. Valvontakäynnin tarpeellisuus perustuu riskinarviointiin.

4.3. Kemikaalivalvonta

Pelastusviranomaisen valvoo vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005, nk. kemikaaliturvallisuuslaki) 115 §:n perusteella vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia sekä kemikaalien säilytystä. Kemikaaliturvallisuuslain 24 §:n mukaan vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia saa harjoittaa vain tekemällä siitä ilmoituksen pelastusviranomaiselle.

Lisäksi kemikaaliturvallisuuslain 115 §:n perusteella pelastusviranomaisen valvoo yksityiseen kulutukseen hyväksytyjen iletulitteiden ja vähäistä vaaraa aiheuttavien pyroteknisten tuotteiden varastointia kaupan yhteydessä ja luovutusta yksityiseen kulutukseen sekä räjähteiden ja vaarallisten kemikaalien käyttöä erikoistehosteina yleisötilaisuuksissa tai yleisissä kokouksissa.

Kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia sekä säilytystä harjoittaviin kohteisiin kohdistuu osaltaan myös pelastuslain mukaista määräaikaista valvontaa.

Ilmoitusvelvollisten kemikaalikohteiden valvonta

Pelastusviranomaisen tulee kemikaaliturvallisuuslain 25 §:n mukaan tehdä vaarallisten kemikaalien vähäisestä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista päätös, koska kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia saa harjoittaa vain tekemällä siitä ilmoituksen. Päätös tehdään toiminnanharjoittajan toimittaessa kemikaaliturvallisuuslain 24 §:n mukaisen ilmoituksen. Päätöksessä voidaan asettaa ehtoja liittyen kemikaaliturvallisuuslain 2. luvun turvallisuusvaatimuksiin.

Pelastusviranomaisen on kemikaaliturvallisuuslain 27a §:n perusteella tarkastettava vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia harjoittava tuotantolaitos ennen sen käyttöönottoa. Tarkastuksella valvotaan tuotantolaitoksen toimintatavat ja teknisen toteutuksen vaatimustenmukaisuus sekä se, että tuotantolaitos on säännösten sekä asiasta tehdyn päätöksen mukaisessa kunnossa. Pelastusviranomainen toimii ilmoitusta käsitellessään tarvittaessa yhteistyössä muiden viranomaisten, kuten TUKES:n kanssa, ja suorittaa laitoksiin tarvittaessa ennakkokatselmuksia.

Vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavan tuotantolaitoksen tai muun kohteen määräaikaaisessa valvonnassa kiinnitetään huomiota tuotantolaitoksen turvalliseen käyttöön, laitoksen rakenteiden, laitteistojen ja varusteiden huoltoon ja kunnossapitoon, henkilöstön koulutukseen ja opastukseen sekä onnettomuuksien ehkäisyyn ja pelastustoiminnan organisointiin.

Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavien kohteiden valvonta

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 23 § mukaista laajamittaista kemikaalien teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavien laitosten valvontaa suoritetaan yhteistyössä TUKES:in kanssa. Valvonnassa saatuja tietoja hyödynnetään suuronnettomuusvaarallisten tuotantolaitosten ulkoisen pelastussuunnitelman laadinnassa. Valvonnan yhteydessä pyritään varmistamaan, että kohteen turvallisuusselvityksessä ja sisäisessä pelastussuunnitelmassa on riittävät tiedot pelastuslaitoksen ulkoista pelastussuunnittelua varten.

Öljyntorjuntavalmiuden valvonta

Pelastuslain mukaisesti pelastuslaitoksen on valvottava alueellaan öljytuotteita sekä muita kemikaaleja varastoivien tai käsittelevien laitosten öljyntorjuntavalmiutta. Öljyntorjuntavalmiuden vaatimustaso määräytyy kohteessa varastoitavien tai käsiteltävien öljytuotteiden määrien perusteella. Ainemäärät ja niihin perustuvat velvollisuudet on määritelty pelastuslaissa.

Öljyntorjunnan osalta pelastuslaitokset tekevät tiivistä yhteistyötä toiminnanharjoittajien ja muiden viranomaisten kanssa. Pelastuslaitos antaa myös ohjausta ja neuvontaa öljyntorjuntaan liittyvissä kysymyksissä.

Pyroteknisten tuotteiden valvonta

Ilotulitteiden käyttöä, pyroteknisten tuotteiden varastointia kaupan yhteydessä sekä räjähteiden tai palo- ja räjähdysvaarallisten kemikaalien käyttöä erikoistehosteina valvotaan siten, kuin niistä kemikaaliturvallisuuslaissa säädetään.

Pyroteknisten tuotteiden kaupan varastoihin toimitetaan valvontakäynti vuosittain ajoittuen ilotulitteiden kaupan myyntisesonkeihin. Valvontakäynnillä varmistetaan, että varastointi- ja myyntipaikat ovat säännösten ja annetun päätöksen mukaiset.

Öljylämmityslaitteistot

Sumutuspolttimella varustettujen öljylämmityslaitteistojen turvallisuutta valvotaan suorittamalla öljylämmityslaitteistoon kohdennettu valvontakäynti kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun laitteiston omistaja on saattanut käyttöön otettavan öljylämmityslaitteiston pelastuslaitoksen tietoon.

Maanalaisille öljysäiliöille tulee suorittaa määräaikaistarkastukset 2, 5 tai 10 vuoden välein riippuen öljysäiliön kuntoluokasta, sijainnista ja kunnan ympäristömääräyksestä. Tarkastuksen suorittaa TUKES:n hyväksymä tarkastusliike.

4.4. Asiantuntijapalvelut

Pelastuslaitos tarjoaa asiantuntijapalveluita, joita ovat esimerkiksi lausuntojen antaminen eri viranomaistahoille, asiakkaiden ohjaus ja neuvonta sekä viranomaisyhteistyö.

Päivystävä palotarkastaja

Pelastuslaitoksen päivystävä palotarkastaja antaa asiakkaille neuvontaa ja ohjausta puhelimitse ja sähköpostilla onnettomuuksien ehkäisyn palveluihin liittyen. Päivystävä palotarkastaja neuvoo esimerkiksi pelastussuunnitelmien ja ilmoituslomakkeiden laadinnassa ja kodin tai työpaikan turvallisuutta koskevilla kysymyksissä.

Rakentamisen suunnittelun ohjaus ja kaavalausunnot

Pelastuslaitokset tekevät yhteistyötä alueen kuntien rakennusvalvontojen kanssa ja toimivat paloturvallisuusasiantuntijoina rakentamisen suunnittelun ohjauksessa ja neuvonnassa myös rakennushankkeen suunnittelijoiden suuntaan. Uudiskohteiden ja merkittävien saneerauskohteiden osalta annetaan lausunto rakennuksen käyttöönotosta, jos rakennusvalvontaviranomainen on sitä rakennusluvassa edellyttänyt. Lausuntoa varten huomioidaan mahdollisen kohdekäynnin sekä asiakirjojen perusteella palo- ja käyttöturvallisuuteen sekä pelastustoiminnan edellytyksiin liittyvien ratkaisujen toteutus. Kohdekäynti suoritetaan yleensä ennen rakennusvalvonnan suorittamaa varsinaista käyttöönototarkastusta.

Kuntia ohjataan myös kaavoitusvaiheessa ja pelastuslaitos voi antaa pyydettäessä kaavasta lausunnon.

Rakentamisen suunnittelun ohjauksessa ja kaavoituksessa pelastusviranomainen ottaa kantaa muun muassa:

- kohteen saavutettavuus suhteessa käytössä olevaan kalustoon (pelastusteiden ja varatiejärjestelyiden ohjeistus ja toteutus)
- sammutusreittien järjestelyt sekä pelastustoiminnan työturvallisuus
- sammutusveden saanti, riittävyys sekä hallinta kohteessa ja sen ympäristössä
- pelastustoimen laitteiden sijoittelu ja toteutus esimerkiksi paloilmoittimen toteutuspöytäkirja, sammutuslaitteiston suunnitteluperusteet, savunpoiston järjestelyt, sammutusvesiputkistot, pelastustoimintaan käytettävät hissit ja viranomaisverkon kuuluvuus rakennuksessa.
- tilojen rakenteelliseen paloturvallisuuteen sekä käyttöturvallisuuteen

Pelastustoimen laitteet

Pelastustoimen laitteilla tarkoitetaan yleensä mm. automaattisia paloilmottimia, sammutuslaitteistoja, savunpoistojärjestelmiä, sammutusvesiputkistoja sekä poistumisvalaistusjärjestelmiä. Näiden laitteiden huolto- ja kunnossapitovastuu on aina kiinteistön omistajalla, haltijalla ja toiminnanharjoittajalla.

Pelastuslaitos valvoo laitteiden kunnossapitoa ja toimintaa pääasiallisesti määräaikaisen valvonnan yhteydessä sekä asiakirjavalvonnalla. Lisäksi valvotaan, että laitteiden käytettävyys on asianmukaisessa kunnossa. Pelastuslaitos myös antaa ohjausta laitteistojen suunnittelussa.

Automaattisten paloilmottimien erheelliset hälytykset työllistävät pelastuslaitoksia merkittävästi. Erheellisten palohälytysten vähentämiseksi pelastuslaitos lähettää korjauskehotuksen kiinteistöihin, joista on edeltävän 12 kuukauden aikana tullut vähintään kaksi erheellistä paloilmoitusta. Pelastuslaitos myös ohjaa ja neuvoo asiakkaita erheellisten paloilmoitusten vähentämisessä. Kolmannelta ja siitä seuraavista 12 kuukauden aikana tapahtuvista erheellisistä paloilmoituksista pelastuslaitos voi laskuttaa hälytyksistä pelastuslautakunnan vahvistaman laskutustaksan mukaisesti.

Viranomaisyhteistyö

Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuus-suunnittelu -työhön (Pelastuslaki 41 § 1. mom.)

Viranomaisyhteistyöllä pyritään ensisijaisesti turvallisuuden tuottamiseen valvontatyössä mm. vaihtamalla riskitietoa ja toteuttamalla tarvittavia toimenpiteitä, kuten yhteisiä valvontakäyntejä. Pelastusviranomaisilla on muiden viranomaisten työtä tukeva asiantuntijarooli ja useissa säädöksissä annetaan pelastusviranomaisille oikeus ja velvollisuus antaa lausuntoja turvallisuuden näkökulmasta.

49 § Velvollisuus antaa virka-apua ja asiantuntija-apua pelastusviranomaisille

50 § Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille

Yhteistoiminta- viranomaiset	Yhteistyön rajapinnat											Pelastustoiminnan edellytykset	Ilmoitusvelvollisuudet muille viranomaisille			
	Yhteisvalvontakäynnit	Yleisötapahtumat	Asumisturvallisuus	Palontutkinta	Paloturvallisuus	Paloilmoitinlaitteet	Sammutuslaitteistot	Nuohoojien vika ilmoitukset	Kemikaaliturvallisuus	Oljysäiliön turvallisuus	Eläinten hyvinvointi				Sähköturvallisuus	
Ensihoidosta vastaava	x	x	x												x	Kunnalliset
Kaavoittaja			x						x					x		
Kunnan eläinlääkäri	x		x								x				x	
Muut pelastuslaitokset		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x	
Rakennusvalvonta	x	x	x	x		x	x		x	x			x	x	x	
Sosiaaliviranomainen	x		x												x	
Ympäristöterveysvalvonta	x	x	x						x		x				x	
Ympäristönsuojelu	x	x	x						x	x					x	
AVI	x	x							x						x	Valtion
ELY	x				x				x	x				x	x	
Hätäkeskuslaitos						x	x									
OTKES				x												
Poliisi	x	x	x	x					x					x	x	
Puolustusvoimat	x													x		
Trafi	x								x					x		
Tukes	x	x				x	x		x				x	x	x	
Tulli	x															
Nuohoojat	x		x					x								Muut
Tarkastuslaitokset	x					x	x		x	x			x	x		

Taulukko 1: Pelastuslaitosten yhteistyötahot (22)

Palontutkinta

Palontutkinta on pelastuslaitoksen lakisääteinen tehtävä ja sen tavoitteena on onnettomuuksien ehkäiseminen ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan kehittäminen.

Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyys, tapahtumaan vaikuttaneet taustatekijät, tapahtuman laajempi vaikutus, vahinkojen suuruus, merkitys ja vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku. Palontutkinnan toteutukseen ja laajuuteen vaikuttaa tapahtuman seurausten vakavuus. Pelastuslaitosten on myös seurattava onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä. Onnettomuuskehityksen seurannan ja analysoinnin tulokset velvoittavat pelastuslaitosta ryhtymään tarvittaviin onnettomuuksia ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin.

5. Palveluiden toteutus Helsingin pelastuslaitoksessa 2024

Tämä luku sisältää tuotettavien palveluiden tarkemmat kuvaukset sekä niihin varatut resurssit Helsingin kaupungin pelastuslaitoksella vuonna 2024. Luku sisältää pelastuslain 79 §:n mukaisen valvontasuunnitelman sisällön.

Resursointi

Onnettomuuksien ehkäisytyöhön käytetään vuonna 2024 yhteensä noin 60 henkilötyövuotta. Onnettomuuksien ehkäisyn yksikön resurssia suunnitelman toteuttamiseen käytetään noin 48,3 henkilötyövuotta. Kaupunkiympäristö yksikön resurssia suunnitelman toteuttamiseen käytetään noin yhdeksän henkilötyövuotta ja muuta pelastuslaitoksen henkilöstön resurssia noin kolme henkilötyövuotta. Kokonaisuudesta noin 21,3 henkilötyövuotta kohdentuu valvonnan eri toiminnoille alla olevan taulukon mukaisesti. Lisäksi noin 17 henkilötyövuotta kohdentuu ylimääräisen valvonnan toimenpiteisiin, esihenkilötyöhön, työtä tukevaan toimintaan, kehitystyöhön sekä valvonnan asiantuntijapalveluihin. Turvallisuusviestintään kohdentuu kokonaisuudessaan resurssia noin 10 henkilötyövuoden verran.

Alla olevassa taulukossa on tarkemmin esitetty onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelman toteuttamiseen vaadittavat resurssit. Resurssit on taulukossa ilmoitettu tehokkaissa henkilötyövuosissa.

Valvonta	Henkilötyövuodet 2024
Palontutkinta	1,0
Määräaikaiset palotarkastukset	7,7
Asuintalojen ja nuohouksen valvonta	1,8
Kemikaalivalvonta	1,1
Poistumisturvallisuus selvitykset	0,7
Tapahtumien ja tilapäismajoitusten valvonta	2,2
Paloriskiasunnot	1,8
Pelastustoimen laitteet	1,1
Suunnittelijoiden neuvonta	4,6
Muut työtehtävät	17,5
Lomat ja poissaolot	7,5
Yhteensä	47,0

Turvallisuusviestintä	Henkilötyövuodet 2024
Turvallisuuskasvatus, -koulutus ja -viestintä	4,0
Muut työtehtävät	4,4
Lomat ja poissaolot	1,8
Yhteensä	10,2

Mittaaminen ja seuranta

Valvontatoiminnan ja turvallisuusviestinnän toteutumista seurataan muun muassa turvallisuuspisteillä. Yksi turvallisuuspiste saadaan kohteen turvallisuustason parantamiseksi tehdystä toimenpiteestä, johon kohdistuu neljän tunnin työpanos. Vuonna 2024 pelastuslaitos tuottaa vähintään 11 300 turvallisuuspistettä.

Sekä valvonnan palveluiden, että turvallisuuskoulutusten laatua seurataan asiakaskyselyn avulla. Valvontatoimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan lisäksi valvontakohteiden riskilukujen kehityksellä. Riskiluvut määritellään määräaikaisen valvonnan yhteydessä.

Kehitystyö sekä esihenkilötyö

Kehitystyötä tehdään toimintamallien, työvälineiden ja materiaalien kehittämiseksi. Alueellisen että valtakunnallisen yhdenmukaisuuden parantamiseksi kehitystyössä tehdään tiivistä yhteistyötä sekä Uudenmaan pelastuslaitosten että pelastuslaitosten kumppanuusverkoston kanssa. Kehitystyön ja esihenkilötyön osuus resursoinnista on noin 10 henkilötyövuotta ja se on huomioitu eri valvonnan sekä turvallisuusviestinnän ja -koulutusten toimintojen sekä muun työn resursseissa. Osa onnettomuuksien ehkäisyn suunnittelu- ja kehitystyöstä tehdään pelastuslaitoksen omassa onnettomuuksien ehkäisyn johtamisen tiimissä, joka on huomioitu resursseissa muun työn alla.

5.1. Turvallisuusviestintä

Päätoimista onnettomuuksien ehkäisyn henkilöstön resurssia ohjataan turvallisuusviestintään 10,2 henkilötyövuotta. Lisäksi suunnitelman toteuttaminen edellyttää noin 1,4 henkilötyövuotta muuta pelastuslaitoksen henkilöresurssia.

Pelastuslaitoksen lisäksi turvallisuusviestintää toteuttaa myös 14 helsinkiläistä sopimuspalokuntaa. Sopimuspalokuntien suoritteiden seuranta ja raportointi pyritään integroimaan tiiviimmin osaksi pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän seurantaa vuoden 2024 aikana.

Tavoitteet

Keskeisiä tavoitteita vuodelle 2024 ovat olemassa olevien kumppanuuksien ylläpitäminen ja vahvistaminen sekä digitaalisten palveluiden edelleenkehittäminen. Ruotsinkielisen palvelutarjonnan varmistaminen on oleellista, mutta myös englanninkielistä koulutusta pyritään tarjoamaan mahdollisuuksien mukaan.

Turvallisuuskasvatus

Turvallisuuskasvatuksen keskeiset kohderyhmät ovat esikoululaiset, nelosluokkaiset ja kahdeksaluokkaiset. Turvallisuuskasvatusta toteutetaan näille ryhmille vakiintuneiden toimintamallien mukaisesti. Määrällisesti pyritään tavoittamaan yhteensä 6 500 näihin ikäryhmiin kuuluvaa lasta.

Pelastuskoulun oppilaat ja sopimuspalokunnat osallistuvat esiopetusikäisten toimintamalliin toteuttamalla päiväkotij- ja leikkipuistovierailuja. Nelosluokkalaisten turvallisuusoppitunteja toteuttavat toimintamalliin perehdytetyt palomiehet. Kahdeksaluokkalaisten opetetaan valtakunnallisen NouHätä!-konseptin mukaisesti ja osallistutaan konseptin kehittämiseen ohjausryhmätyöskentelyn kautta.

Yhteistyötä tehdään myös mm. nuorisopalveluiden ja erilaisten vapaa-ajan toimintaa tarjoavien organisaatioiden kanssa turvallisuuskasvatuksen toteuttamiseksi ja pelastusalan tunnettuuden ja kiinnostavuuden lisäämiseksi eri kohderyhmien parissa. Tähän liittyviä jalkautuvia toimintamalleja on tarkoitus kehittää ja pilotoida vuoden 2024 aikana. Osallistutaan myös Laurea ammattikorkeakoulun ja Helsingin pelastusliiton Palokaveri 2.0 -hankkeen ohjausryhmätoimintaan.

Lasten ja nuorten luvattomaan tulenkäsittelyyn puututaan moniviranomaisyhteistyönä toteutettavan Tulipysäkki-toimintamallin avulla.

Osana pelastuslaitoksen turvallisuuskasvatusta ja työnantajakuva rakentamista tarjotaan TET-harjoittelupaikkoja peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaille.

Valtakunnallisen pelastuslaitosten turvallisuusviestinnän asiantuntijaverkoston yhteistyönä pyritään kehittämään keinoja tavoittaa entistä kattavammin myös nuoria aikuisia turvallisuuskasvatuksella.

Turvallisuuskoulutus

Turvallisuuskoulutusta toteutetaan kumppanuusperusteisesti sekä reaktiivisesti erityisesti Helsingin kaupungin eri toimialoille sekä hoito-, opetus- ja kasvatustalon toimijoille. Lisäksi on avointa koulutustarjontaa, johon voivat osallistua kaikki hakukkaat.

Koulutusta tarjotaan sekä lähi- että etätoteutuksena. Paloturvallisuutta voi opiskella myös verkkokoulutusmateriaalin avulla. Vuonna 2024 selvitetään Seppo.io -pelillistämisen hyödyntämistä turvallisuuskoulutuksessa.

Turvallisuuskoulutuksen keinoin pyritään tavoittamaan noin 10 000 aikuista.

Turvallisuuskoulutuksista kerätään jatkuvasti asiakaspalautetta, jolla pyritään selvittämään asiakkaiden kokemusta koulutusten laadusta ja hyödyllisyydestä sekä palvelun sujuvuudesta.

Sopimuspalokunnat tarjoavat koulutusta taloyhtiöille, asukasyhdistyksille ja muille vastaaville toimijoille erityisesti ilta- ja viikonloppuaikoina.

Neuvonta ja opastus

Määritelmän mukaisesti neuvontaa annetaan kaikkien pelastuslaitoksen palveluiden yhteydessä ja asiakkaiden erikseen pyytäessä. Turvallisuuskouluttajat mm. neuvovat asiakkaita arjen turvallisuudessa, pelastussuunnitelman laatimisessa tai poistumisharjoitusten toteuttamisessa.

Sopimuspalokunnat osallistuvat asuintalojen itsearviointiin tekemällä turvallisuus-kävelyitä ja avustamalla itsearviointilomakkeen täyttämässä.

Neuvonnan ja opastuksen tehostamiseksi tuotetaan ja ylläpidetään erilaisia ohjemateriaaleja, joita jaetaan sekä printtinä että sähköisesti. Vuonna 2024 tuotetaan monikielinen asumisen turvallisuuteen liittyvä materiaali yhteistyössä Helsingin kaupungin asunnot Oy:n (Heka) kanssa.

Neuvontaan ja opastukseen liittyvät muut toimenpiteet, kuten päivystävän palotarkastajan palvelu ja asuintalojen itsearvioinnin tukitoimenpiteet, kuvataan tässä dokumentissa tarkemmin valvonnan ja asiantuntijapalveluiden yhteydessä.

Mediaviestintä

Turvallisuusviestintää toteutetaan sosiaalisessa mediassa vuosikellon mukaisesti sekä reaktiivisesti. Päätilien (Facebook, Instagram) ohessa turvallisuusviestintää tehdään @kouluttajat.stadinbrankkari–instagramtilillä. Turvallisuusviestinnällisiä videoita julkaistaan pelastuslaitoksen YouTube-kanavalla.

Pelastuslaitoksen internetsivuja pelastustoimi.fi/helsinki kehitetään vuoden 2024 aikana, erityisenä painopisteenä on sivuston saavutettavuuden varmistaminen. Hiklu-alueen kanssa yhteistyössä kehitetään digitaalisia materiaaleja viestintä- ja koulutuskäyttöön.

Muuta mediaviestintää tehdään erillisen harkinnan perusteella.

Yleisötilaisuudet

Vuonna 2024 osallistutaan 112-päivän viettoon 11.2 sekä Helsinki-päivänä 12.6. Tämän lisäksi osallistutaan Pääkaupunkiseudun turvapäivään 24.-25.5, Asunnotomien yöhön 17.10 sekä Studiamessuille marraskuussa. Näiden lisäksi voidaan erillisen harkinnan perusteella osallistua muiden toimijoiden järjestämiin yleisötilaisuuksiin ja tapahtumiin turvallisuusviestinnällisellä toimintatavalla tai erikseen sovittavalla muulla tavalla.

Palomuseossa järjestettävät vierailut luetaan myös yleisötilaisuuksiksi. Palomuseossa järjestetään kahtena päivänä viikossa ryhmävierailuja pyyntöjen perusteella

ja kahtena päivänä viikossa avoimia yleisöpäiviä. Pelastusasemilla ei järjestetä vierailuja tai avoimien ovien tapahtumia vuonna 2024.

Sopimuspalokunnat ovat aktiivisia toimijoita omilla alueillaan ja osallistuvat erilaisiin paikallisiin tapahtumiin esittelemällä toimintaansa ja kalustoaan sekä järjestämällä erilaisia turvallisuusviestinnällisiä toimintoja. Paloturvallisuusviikon avaa Päivä paloasemalla –tapahtuma, jossa palokunnat järjestävät avoimien ovien päivän. Päivä paloasemalla –tapahtuma järjestetään 2024 ensimmäistä kertaa kahdesti (kevät ja syksy).

5.2. Määräaikainen valvontatoiminta sekä ohjaus ja neuvonta

Määräaikaista valvontaa tehdään valvottaviin kohdeluokkiin (ks. liite 1) määräaikaisina palotarkastuksina. Asuintalojen itsearviointin perusteella määräaikaista palotarkastuksia kohdennetaan myös asuintaloihin (ks. tarkemmin seuraava luku).

Määräaikaisten palotarkastusten piirissä olevia kohteita on Helsingissä 4400, joista noin 1000 valvotaan vuoden 2024 aikana. Määräaikaisen valvonnan toteuttamiseen sekä siihen liittyvään kehitystyöhön käytetään resurssia noin kahdeksan henkilötyövuotta. Kehitystyössä keskitytään sujuvoittamaan määräaikaisen valvonnan työkäytänteitä sekä palotarkastajien että asiakkaiden näkökulmasta.

Valvottavat kohteet on jaettu kohdeluokkiin niiden pääasiallisen käyttötavan tai muun valvonnan suunnittelun kriteerinä olevan ominaisuuden perusteella (ks. liite 1). Mikäli kohde täyttää useamman kohdeluokan kuvauksen, valitaan sille korkeimpaan kriittisyysluokkaan määritelty kohdeluokka. Kohteen tarkastusväli riippuu kohdeluokalle määritellystä kriittisyysluokasta (1-5) sekä kohdekohtaisesta riskiluvusta, joka määritellään palotarkastuksen yhteydessä omatoimisen varautumisen auditointimallia käyttäen. Tarkastusten määräväli vaihtelee yhdestä seitsemään vuoteen. Kohdeluokitus sekä eri kohdeluokkien kriittisyysluokat on esitetty liitteessä A ja kriittisyysluokkien kuvaukset sekä riskiluvun vaikutus tarkastusväliin liitteessä B.

Omatoimisen varautumisen auditointimallin manuaali on saatavilla pelastuslaitoksen Internet-sivuilla. Manuaali pitää sisällään tarkemman kuvauksen itse arviointimenetelmästä sekä arvioinnin kohteena olevista kriteereistä ja riskiluvun määrittämisestä. Organisaatioiden on mahdollista suorittaa myös itsearviointia auditointimallia käyttäen.

Asuinrakennusten paloturvallisuuden itsearviointi

Pelastuslaitos kohdentaa turvallisuusviestintää ja valvontaa asuintaloihin. Asuinrakennusten paloturvallisuuden itsearviointeja kohdennetaan pelastussuunnitelma-

velvollisiin kerros- ja rivitaloyhtiöihin, minkä lisäksi vuoden aikana tehdään itsearviointin piirissä oleviin taloyhtiöihin sekä määräaikaista palotarkastuksia että erillisiä pistotarkastuksia. Asuinrakennusten paloturvallisuuden itsearviointin tavoitteena on kattaa koko kaupungin pelastussuunnitelmavelvolliset asuintalot kymmenessä vuodessa. Vuoden 2024 aikana suunnitellaan seuraava kymmenen vuoden kierto ja kohdistetaan aikaisempaa enemmän resurssia asuintalojen valvontaan.

Asuintalojen valvontamalli pitää Helsingissä sisällään asuintalon tekemän itsearviointin, jonka perusteella pelastuslaitos harkitsee, kohdenetaanko kyseiseen taloon turvallisuusviestinnällisiä tai valvonnallisia toimenpiteitä. Jälkivalvonnalla varmistetaan, että annettuja korjausmääräyksiä on noudatettu. Asuintaloihin, jotka eivät palauta itsearviointia, kohdenetaan erillisiä toimenpiteitä kohteiden turvallisuuden kehittämiseksi sekä tarvittaessa tehdään palotarkastus, josta veloitetaan pelastuslaitoksen taksaluettelon mukainen maksu. Lisäksi tehdään pistokoelunotoista valvontaa vastausten oikeellisuuden varmistamiseksi ja prosessin kehittämiseksi.

Valvottaville asuinalueille tarjotaan neuvontaa ja turvallisuusviestintää. Asukkaille ja asuintaloille suunnattavaa turvallisuusviestintämateriaalia kehitetään entisestään vuoden 2024 aikana. Koulutetut sopimuspalokunnat tarjoavat asuintaloille tukea itsearviointin tekemiseen ja korjausmääräysten noudattamiseen/todentamiseen sekä muuta neuvontaa ja koulutusta pelastuslaitoksen tarpeiden mukaisesti.

Päivystävä palotarkastaja

Päivystävä palotarkastaja antaa Helsingissä ohjausta ja neuvontaa puhelimitse ja sähköpostilla arkipäivisin kello 09:00 - 11:00 ja 12:00 - 14:00 ja tarvittaessa ohjaa yhteydenottopyynnöt pelastuslaitoksen eri asiantuntijoille.

Valvonnan maksullisuus

Pelastuslaitos voi periä maksun valvontasuunnitelman mukaisesta palotarkastuksesta tai muun valvontatehtävän suorittamisesta pelastuslain 96 §:n mukaisesti. Valvonta on maksullista pelastuslautakunnan vahvistaman taksaluettelon mukaisesti. Taksaluettelo on saatavilla pelastuslaitoksen Internet-sivuilla.

Lähteet

- (1) Uudenmaan liitto (2019). Uudenmaan väestö kasvaa jo ennusteita nopeammin – Erot maakunnan sisällä suuria. Verkkosivu: <<https://www.uudenmaanliitto.fi/uudenmaan-liitto/uutishuone/tiedotteet/uudenmaan-vaesto-kasvaa-jo-ennusteita-nopeammin-erot-maakunnan-sisalla-suuria.34232.blog>>. Sivulla käyty: 9.7.2021
- (2) Uudenmaan liitto (2020). Uusimaa-kaava 2050 - Uudenmaan rakennesuunnitelma. <<https://www.uudenmaanliitto.fi/files/22615/Uudenmaan-rakennesuunnitelma-Uusimaa-kaava-2050.pdf>>. Sivulla käyty: 9.7.2021.
- (3) Helsingin kaupunki (2018). Sään ja ilmastomuutoksen aiheuttamat riskit Helsingissä. Kaupunkiympäristön julkaisuja 2018:6. <<https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/julkaisu-06-18.pdf>>. Sivulla käyty: 9.7.2021.
- (4) Tilastokeskus (2023). Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne 31.12.2022. <[Tunnuslukuja väestöstä muuttujina Alue, Tiedot ja Vuosi. PxWeb \(stat.fi\)](https://www.pxweb.stat.fi/tunnuslukuja-vaestosta-muuttujina-alue-tiedot-ja-vuosi)>. Sivulla käyty: 21.11.2023.
- (5) Uudenmaan pelastuslaitokset (2020). Uudenmaan pelastuslaitosten riskianalyysi. <<https://pelastustoimi.fi/documents/25266713/61275718/Uudenmaan+pelastuslaitosten+riskianalyysi+2020.pdf/948f0b56-89de-63e1-b381-ae238eb71776/Uudenmaan+pelastuslaitosten+riskianalyysi+2020.pdf?t=1622015299172>>. Sivulla käyty: 9.7.2021.
- (6) STM (2020). Turvallisesti kaiken ikää - Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn ohjelma 2021–2030 sekä selvitys kustannuksista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:33. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162537/STM_2020_33_j.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Sivulla käyty: 9.7.2021.
- (7) TEM (2021). Työolobarometri 2020 – ennakkotiedot. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja - Työelämä - 2021:18. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162955/TEM_2021_18.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Sivulla käyty: 9.7.2021.
- (8) SM (2020). Pelastustoimen ja siviilivalmiuden toimintaympäristöanalyysi. Sisäinen turvallisuus - Sisäministeriön julkaisuja 2020:18. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162561/SM_2020_18.pdf>. Sivulla käyty: 9.7.2021.
- (9) Tukes (2021). Litiumioniakkujen elinkaari hankinnasta hävittämiseen. Verkkosivu: <<https://tukes.fi/litiumioniakkujen-turvallinen-kayttaminen>>. Sivulla käyty: 9.7.2021.
- (10) Maaseudun Tulevaisuus (2014). Airbnb yleistyy lähinnä pääkaupunkiseudulla. Verkkouutinen 17.7.2014: <<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/airbnb-yleistyy-%C3%A4hinn%C3%A4-p%C3%A4kaupunkiseudulla-1.66651>>. Sivulla käyty: 9.7.2021.
- (11) Kaleva (2020). Asuntojen lyhytaikainen vuokraus on monimuotoinen ilmiö – sääntelyyn kaivattaisiin selkeyttä. Verkkouutinen 23.1.2020: <<https://www.kaleva.fi/asuntojen-lyhytaikainen-vuokraus-on-monimuotoinen/1656964>>. Sivulla käyty: 9.7.2021.

- (12) Tapaturmavakuutuskeskus (2021). Työtapaturma- ja ammattitautitilasto Tikku. <<https://www.tvk.fi/tilastot-ja-julkaisusariat/tilastot/>>. Sivulla käyty: 9.7.2021.
- (13) Tilastokeskus (2020). Suomen virallinen tilasto (SVT): Työtapaturmat. <https://www.stat.fi/til/ttap/2018/ttap_2018_2020-06-17_fi.pdf>. Sivulla käyty: 9.7.2021.
- (14) Valtioneuvoston kanslia (2021). Koulutuksellinen tasa-arvo, alueellinen ja sosiaalinen eriytyminen ja myönteisen erityiskohtelun mahdollisuudet. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:7. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162857/VN_2021_7.pdf?sequence=4>. Sivulla käyty: 9.7.2021.
- (15) Itä-Suomen yliopisto (2020). Avoimet ja joustavat oppimisympäristöt vaativat jatkuvaa kehittelyä. Verkkouutinen 11.6.2020: <<https://www.uef.fi/fi/artikkeli/avoimet-ja-joustavat-oppimisymparistot-vaativat-jatkuvaa-kehittelya>>. Sivulla käyty: 9.7.2021.
- (16) Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustietokanta Pronto. <<https://prontonet.fi/>>.
- (17) UKK-instituutti (2021). Koulussa tapahtuvat tapaturmat. Verkkosivu: <<https://www.terve-koululainen.fi/ylakoulu/tapaturmat/koulutapaturmat/>>. Sivulla käyty 9.7.2021.
- (18) Tilastokeskus (2021). Suomalaisten matkailu. <<https://findikaattori.fi/fi/50>>. Sivulla käyty 9.7.2021.
- (19) Terveystieteiden tutkimuskeskus (2017). Kansallinen Uhri-kyselytutkimus 2017. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135809/TY%c3%962017_45_UHRI_.WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Sivulla käyty 9.7.2021.
- (20) Liikennevirasto (2014). Valtakunnallinen tieliikenne-ennuste 2030. Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 13.2014. <https://julkaisut.vayla.fi/pdf8/lts_2014-13_valtakunnallinen_tieliikenne-ennuste_web.pdf>. Sivulla käyty 9.7.2021.
- (21) Lähitapiola (2021). Osaisitko auttaa onnettomuuspaikalla? ”Jo avun hälyttäminen on ensiapua”. Verkkouutinen 6.4.2021: <<https://www.lahitapiola.fi/tietoa-lahitapiolasta/uutishuone/uutiset-ja-tiedotteet/uutiset/uutinen/1509570931695>>. Sivulla käyty 9.7.2021.
- (22) Kuntaliitto (2018). Pelastuslaitosten valvonnan aapinen. Verkkosivu: <<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2018/1945-pelastuslaitosten-valvonnan-aapinen>>. Sivulla käyty 9.7.2021.
- (23) THL (2023). Lasten ja nuorten tapaturmat. Verkkosivu: <<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/turvallisuuden-edistaminen/tapaturmien-ehkaisy/lasten-ja-nuorten-tapaturmat>>. Sivulla käyty 21.11.2023.
- (24) Visitory (2023). Uusimaa – majoitustilastot. Verkkosivu: <[Uusimaa - Majoitus-tilastot ja Matkailutilastot - visitory](https://uusimaa-majoitus-tilastot-ja-matkailutilastot-visitory)>. Sivulla käyty 21.11.2023.

LIITE A

YMPÄRIVUOROKAUTISISSA KÄYTTÖSSÄ OLEVAT RAKENNUKSET	KL1	100A	Keskussairaalat
	KL2	100B	Muut sairaalat
	KL2	105	Terveyskeskusten vuodeosastot
	KL2	110A	Terveydenhuollon erityislaitokset, muut terveydenhuollorakennukset (vain päiväkäytössä): poistumisturvallisuusselvityskohteet
	KL3	110B	Terveydenhuollon erityislaitokset, muut terveydenhuollorakennukset (vain päiväkäytössä): muut kuin pts-kohteet
	KL2	115	Vanhainkodit, kehitysvammaisten hoitolaitokset
	KL2	120A	Palvelutalot, sprinklattu
	KL2	120B	Palvelutalot, ei sprinklattu
	KL3	125	Tuettu asuminen ja muut vastaavat poistumisturvallisuusselvityskohteet
	KL2	130Aa	Vankilat
	KL4	130Ab	Avovankilat
	KL2	130Ba	Lasten- ja nuorisokodit: poistumisturvallisuusselvityskohteet
	KL4	130Bb	Lasten- ja nuorisokodit: muut kuin poistumisturvallisuusselvityskohteet
	KL2	130C	Ympäri vuorokautiset päiväkodit
	KL4	135A	Hotellit, loma-, lepo- ja virkistyskodit, muut majoitusliikerakennukset: alle 50 majoituspaikkaa
KL3	135B	Hotellit, loma-, lepo- ja virkistyskodit, muut majoitusliikerakennukset: 50 majoituspaikkaa tai enemmän	
KL5	140A	Vuokrattavat lomamökit ja -osakkeet	
KL5	140B	Leirintäalueet	
KL5	145	Asuntolat, muut asuntolarakennukset	
**	KL4	200A	Päiväkodit: alle 25 paikkaa
	KL3	200B	Päiväkodit: 25–99 paikkaa
	KL3	200C	Päiväkodit: 100 paikkaa tai enemmän
	KL3	205	Yleissivistävät oppilaitokset
	KL3	210	Keskiasteen oppilaitokset
	KL3	215	Korkeakoulut ja tutkimuslaitokset
	KL4	220	Muut opetusrakennukset mm. kansanopistot yms.
KOKOONTUMIS- JA LIIKETILAT	KL5	300A	Liike- ja tavaratalot, myymälähallit, kauppakeskukset: 400 m ² tai vähemmän, erillinen rakennus
	KL4	300B	Liike- ja tavaratalot, myymälähallit, kauppakeskukset: 401–2500 m ²
	KL3	300C	Liike- ja tavaratalot, myymälähallit, kauppakeskukset: 2501–10 000 m ²
	KL2	300D	Liike- ja tavaratalot, myymälähallit, kauppakeskukset: yli 10 000 m ²
	KL5	305A	Anniskeluravintolat: 50 asiakaspaikkaa tai vähemmän, erillinen rakennus
	KL4	305B	Anniskeluravintolat: 51–400 asiakaspaikkaa
	KL2	305C	Anniskeluravintolat: yli 400 asiakaspaikkaa
	KL5	310	Ruokaravintolat: 100 asiakaspaikkaa tai enemmän, tai erillinen rakennus
	KL4	315A	Teatteri- ja konserttirakennukset: paikkaluku alle 300
	KL3	315Ba	Teatteri- ja konserttirakennukset: paikkaluku 300–499
	KL2	315Bb	Teatteri- ja konserttirakennukset: paikkaluku 500 tai enemmän
	KL4	320A	Kirjastot ja museot
	KL4	320B	Näyttelyhallit
KL4	325	Uskonnollisten yhteisöjen rakennukset	
KL4	330A	Muut kokoontumisrakennukset, kuten seura- ja kerhorakennukset sekä urheilu- ja kuntoilurakennukset: alle 500 asiakaspaikkaa	
KL2	330B	Muut kokoontumisrakennukset, kuten seura- ja kerhorakennukset sekä urheilu- ja kuntoilurakennukset: 500 asiakaspaikkaa tai enem.	
KL2	335A	Lentoterminaalit ja maanalaiset liikenneasemat	
KL4	335B	Muut liikenteen rakennukset	
TEOLLISUUS- JA VA-RASTO-RAKENNUKSET	KL5	400A	Energiatuotannon rakennukset: 1500 m ² tai vähemmän
	KL4	400B	Energiatuotannon rakennukset: yli 1500 m ²
	KL2	405	Infrastruktuurin kannalta merkittävät
	KL5	410A	Teollisuushallit ja muut teollisuusrakennukset: 1500 m ² tai vähemmän
	KL4	410B	Teollisuushallit ja muut teollisuusrakennukset: 1501–5000 m ²
	KL3	410C	Teollisuushallit ja muut teollisuusrakennukset: yli 5000 m ²
	KL5	415A	Teollisuus- ja pienteollisuustalot: 1500 m ² tai vähemmän
	KL4	415Ba	Teollisuus- ja pienteollisuustalot: 1501–5000 m ²
	KL3	415Bb	Teollisuus- ja pienteollisuustalot: yli 5000 m ²
KL5	420A	Varastorakennukset: 1500 m ² tai vähemmän	
KL5	420B	Varastorakennukset: 1501–10 000 m ²	
KL4	420C	Varastorakennukset: yli 10 000 m ²	
***	KL5	510A	Erilliset viljankuivaamorakennukset
	KL5	510B	Muut maatalousrakennukset
MUUT RAKENNUKSET	KL5	600A	Toimisto- ja työpaikkatilat: alle 2000 m ²
	KL4	600B	Toimisto- ja työpaikkatilat: 2000 m ² tai enemmän
	KL5	605	Palo- ja pelastustoimen rakennukset
	KL5	610	Ei kuulu muihin ryhmiin, mutta on kytketty hätäkeskukseen
	KL4	615A	Palo- ja räjähdysvaaralliset tilat: kylmä jakeluasema (ei rakennuksia)
	KL4	615B	Palo- ja räjähdysvaaralliset tilat: jakeluasemat (esim. liikennemyymälät)
	KL2	620A	Seveso-kohteet ja muut vastaavat: turvallisuusselvityslaitos
	KL2	620B	Seveso-kohteet ja muut vastaavat: toimintaperiaatelaitos
	KL2	620C	Seveso-kohteet ja muut vastaavat: lupalaitos
	KL2	620D	Seveso-kohteet ja muut vastaavat: kemikaaliratapihat ja vaarallisten aineiden kentät, maaliikenteen logistiikkakeskukset
	KL3	620E	Seveso-kohteet ja muut vastaavat: ilmoituslaitos
KL4	625	Turvetuotantoalueet	
KL3	630	Kulttuurihistorialliset rakennukset	
KL5	635	Muut rakennukset ja kohteet	

** OPETUSRAKENNUKSET JA PÄIVÄKODIT

*** MAATALOUSRAKENNUKSET

Kohdeluokitus ja kriittisyysluokkajako (KL1-5)

LIITE B

	1	2	3	4	5	6	7
	v	v	v	v	v	v	v
<p>Kriittisyysluokka 1</p> <p>Luokkaan kuuluvat keskussairaalat.</p> <p>Keskussairaalat ovat poistumisturvallisuusselvityskohteita, joissa henkilöiden alentunut toimintakyky luo korostuneen tarpeen tukea kohteiden omatomista varautumista. Kohteet ovat lisäksi kokonsa ja henkilömääränsä puolesta suuria ja rakenteellisilta sekä teknisiltä ratkaisuiltaan haastavia.</p> <p>Pelastustoiminta kohteissa on tavanomaista haastavampaa ja mahdollisen onnettomuuden niin sisäiset kuin ulkoisetkin seuraukset voivat olla erittäin vakavia (suuronnettomuusvaara).</p> <p>Valvonta suoritetaan tarvittaessa yhteistyössä pelastustoiminnan asiantuntijan kanssa.</p>	1						
	2	4					
	3	5					
	?						
<p>Kriittisyysluokka 2</p> <p>Luokkaan kuuluvat suuret kokoontumistilat, liikenteen ja infrastruktuurin kannalta merkittävät kohteet sekä vaarallisten kemikaalien laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavat laitokset. Lisäksi luokkaan kuuluvat kaikki poistumisturvallisuusselvityskohteet keskussairaaloita lukuun ottamatta.</p> <p>Kohteet ovat kokonsa ja henkilömääränsä puolesta suuria. Toiminta kohteissa on riskialtista muutoshenkkyden tai muiden tekijöiden takia. Pelastustoiminta on tavanomaista haastavampaa ja mahdollisen onnettomuuden niin sisäiset kuin ulkoisetkin seuraukset voivat olla erittäin vakavia (suuronnettomuusvaara).</p> <p>Lisäksi poistumisturvallisuusselvityskohteissa henkilöiden alentunut toimintakyky luo korostuneen tarpeen tukea kohteiden omatomista varautumista. Kohteet ovat kokonsa ja henkilömääränsä puolesta vaihtelevia, ja pelastustoiminta on kohteissa tavanomaista haastavampaa. Kohteet ovat velvollisia laatimaan poistumisturvallisuusselvityksen, jotka tulee päivittää vähintään kolmen vuoden välein.</p> <p>Valvonta suoritetaan tarvittaessa yhteistyössä pelastustoiminnan asiantuntijan kanssa.</p>	1						
	2	3	4				
	?		5				
<p>Kriittisyysluokka 3</p> <p>Luokkaan kuuluvat muun muassa keskisuuret kokoontumistilat, eriasteiset oppilaitokset, kulttuurihistorialliset rakennukset, suuret teollisuuden laitokset, joissa ei käsitellä vaarallisia kemikaaleja ilmoitusrajaa ylittäviä määriä sekä kemikaalilainsäädännön perusteella pelastuslaitoksen valvottavat vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavat kohteet.</p> <p>Kohteet ovat kokonsa ja henkilömääränsä puolesta pääasiassa keskikokoisia. Riskit painottuvat kohteiden poistumisturvallisuuteen. Rakenteelliset ja tekniset ratkaisut ovat pääasiassa tavanomaisia.</p> <p>Vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavat kohteet ovat kokonsa, henkilömääränsä sekä rakenteellisten ja teknisten ratkaisujen osalta vaihtelevia. Toiminnan luonne kohteissa aiheuttaa erityistä vaaraa.</p>	1	2		4			
	?		3	5			
<p>Kriittisyysluokka 4</p> <p>Luokkaan kuuluvat muun muassa pienehköt kokoontumistilat, suuret toimisto- ja työpaikkatilat, suuret varastorakennukset, jakeluasemat, keskisuuret teollisuuden laitokset, joissa ei käsitellä vaarallisia kemikaaleja ilmoitusrajaa ylittäviä määriä sekä osa majoituskohteista.</p> <p>Kohteet ovat kokonsa ja henkilömääränsä puolesta pääasiassa pieniä tai kohteessa oleskelevat henkilöt tuntevat tilat hyvin ja toiminta on pysyväisluonteista. Rakenteelliset ja tekniset ratkaisut ovat tavanomaisia.</p>	1		2	3	4		
			?		5		
<p>Kriittisyysluokka 5</p> <p>Luokkaan kuuluvat muun muassa pienet kokoontumistilat, pienet ja keskisuuret toimisto- ja työpaikkatilat, pienet ja keskisuuret varastorakennukset, pienet teollisuuden laitokset, joissa ei käsitellä vaarallisia kemikaaleja ilmoitusrajaa ylittäviä määriä, maatalouden rakennukset sekä muihin kohdeluokkiin kuulumattomat rakennukset sekä osa majoituskohteista.</p> <p>Kohteet ovat kokonsa ja henkilömääränsä puolesta pieniä tai kohteessa oleskelevat henkilöt tuntevat tilat hyvin ja toiminta on pysyväisluonteista. Rakenteelliset ja tekniset ratkaisut ovat yksinkertaisia.</p>	1				2	4	
					?	3	5

? = omatomisen varautumisen auditointi tekemättä

Kriittisyysluokkien kuvaukset ja riskiluvun vaikutus tarkastusväliin kriittisyysluokan sisällä